

**SLOVENSKO DRUŠTVO
ZA ZAŠČITO VODA**

Sporočilo za javnost

Prihodnost vode danes

Zapisi o Kavarni o vodi, simpozij Vodni dnevi 2019

V Ljubljani, 17. decembra 2019: **Strokovnjaki in predstavniki različnih institucij, ki jih družijo skrb za vodo, so se pod okriljem Slovenskega društva za zaščito voda zbrali na tradicionalnem, 25. simpoziju Vodni dnevi 2019, ki je potekal 17. in 18. oktobra v Portorožu. Udeleženci so imeli priložnost prisluhniti strokovnjakom v petih tematskih sklopih (Voda skozi čas, Vodni viri in pitna voda, Pogled naprej, Čiščenje in priprava vode ter Voda in skupnost), aktivno sodelovati na tematskih okroglih mizah ter v ustvarjalnem vzdušju svetovne kavarne v sodelovalnem dialogu razmišljati o prihodnosti vode. Kavarna o vodi, ki jo je moderirala mag. Stanka Cerkvenik iz Inštituta za javne službe, je omogočila strukturiran pogovor vseh udeležencev o tem, kakšno je stanje slovenskih voda ter kako bi kot posamezniki in družba morali ukrepati, da bi zaščitili slovenske vode. Na 16 omizjih je sodelovalo 140 udeležencev iz različnih strokovnih in vladnih institucij, lokalnih skupnosti ter podjetij, ki delujejo na področju voda, kar je omogočilo kritičen pogled na stanje slovenskih voda iz različnih zornih kotov. Omizja so izpostavila širok nabor dejstev, ki po njihovem mnenju ključno vplivajo na stanje voda, ter oblikovala dragocene predloge in ukrepe za zaščito slovenskih voda, vrednih širše pozornosti tako strokovne kot tudi splošne javnosti. Udeleženci, ki imajo različna znanja, izkušnje in vpogleda v problematiko, so v okviru kavarne svoja ustvarjalna razmišljanja povezali in nadgradili, zatem pa oblikovali še vizualni zapis skupnega znanja. Gre za ideje in razmisleke, ki so na različnih nivojih upravljanja z vodami lahko izjemno koristni. V nadaljevanju podajamo povzetek razmišljanj, idej in predlaganih rešitev, ki so jih udeleženci glede stanja slovenskih voda in njihove zaščite na Kavarni o vodi oblikovali in skupaj tudi zapisali.**

Čeprav so udeleženci posveta med predavanji prejeli informacijo, da je iz poročila OZN v letu 2018 o pregledu uresničevanja Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 razvidno, da stopnja uvedbe celostnega upravljanja voda (t.im. IWRM-ja) za Slovenijo znaša le 58 %, so udeleženci izrazili mnenja, da podatka ne gre posploševati in da ne izraža realne slike kakovostnega stanja slovenskih voda. Prav tako so prepričani, da je uveljavljanje zahtev evropske okoljske zakonodaje na področju voda pospešilo urejanje nekaterih problematičnih področij, kot so odvajanje in čiščenje odpadnih voda, in da bi na tem področju sicer lahko zamujali še bolj, če terminov za izvedbo ne bi narekovale evropske direktive. Izboljšanje kakovostnega stanja je v zadnjih desetletjih zelo opazno na površinskih vodotokih, predvsem večjih, manjši površinski vodotoki pa izboljšanja kemijskega in ekološkega

stanja ne dokazujejo v zadostni meri. Prekomerni turizem predvsem na slovenska jezera že povzroča velik antropogen vpliv. Lokalno/regijsko so nekatera območja podzemne vode, ki je vir pitne vode, preobremenjena z onesnaževali, česar monitoringi podzemne vode, površinskih vod ali pitne vode (namerno ali nenamerno) vedno ne dokazujejo. Ugotovimo tudi lahko, da v Sloveniji ni plitvih vodonosnikov, v katerih ne bi bilo sledi onesnaževal antropogenega izvora. Poleg onesnaževal, s katerimi smo se že soočali v preteklosti (nitrati in pesticidi kot posledica neusmerjenega in nekontroliranega kmetijstva), in so danes še zmerom aktualna, se bomo v prihodnje morali ukvarjati tudi s problematiko novodobnih kemijskih onesnaževal (t.im. mikroonesnaževal) in mikroplastike v vodah. Viri pitne vode v Sloveniji (še) niso ustrezno zaščiteni z uredbami o vodovarstvenih območjih, zato lahko razmere na tem področju obravnavamo kot neustrezne. Zaznava se tudi nezadostno nadzorovanje razmer ne terenu s strani pristojnih inšpekcijskih služb, predvsem z vidika delovanja komunalnih in industrijskih ter malih čistilnih naprav, ter uporabe gnojil in fitofarmaceutskih sredstev v kmetijstvu. Udeleženci so tudi izpostavili, da razumevanje pojma zelena infrastruktura v Sloveniji še ni razširjeno. Projektne rešitve, usmerjene v izboljšanje ekosistemskih storitev, so pri nas maloštevilne. Čeprav se pomena urejenosti podatkov baz zavedamo, bi bilo treba na tem področju narediti več, prav tako je treba pozornost nameniti točnosti in natančnosti podatkov.

Med ukrepi, ki so jih udeleženci prepoznali kot nujne za izboljšanje kakovostnega stanja slovenskih voda, je na prvem mestu izobraževanje, ozaveščanje in informiranje vseh deležnikov - od najmlajših v vrtcih do uporabnikov vode v starejših letih, prav tako pa je treba pozornost nameniti odrasli populaciji, ki nastopa v več vlogah: vlogi uporabnikov pitne vode, staršev, pa tudi odgovornih oseb in odločevalcev na številnih področjih življenja in dela, ki se prepletajo z upravljanjem in rabo voda. Prenehati je treba z ravnanji, v kateri se kot družba in posamezniki vedemo, kot da s kakovostno vodo razpolagamo v neomejenih količinah. V slovenskem parlamentu ni političnih strank s programom, ki bi bil usmerjen v zeleno politiko, zato je manj pozornosti posvečeno okoljskim projektom. Po mnenju udeležencev bi morali na področju okolja kadrovsko in strokovno okrepiti inšpekcijske službe. Pristojno ministrstvo mora pospešiti postopke sprejemanja uredb o vodovarstvenih območjih ali pa najti druge načine za ureditev razmer, na primer vsaj začasno implementirati občinske odloke. Ker na področju varovanja okolja odvajanje in čiščenje odpadne vode še vedno ostaja področje, ki ni povsem urejeno v skladu z zakonodajo, na območju izven aglomeracij pa ne v skladu s pričakovanji

prebivalcev, se morajo z lokalnimi skupnostmi kot nosilci teh nalog projekti nadaljevati. V prihodnji načrt upravljanja z vodami za obdobje 2021 do 2027 se pričakuje tudi vključitev projektov za izvedbo sanacijskih ukrepov na degradiranih območjih vodnih virov, ki jih formalni monitoringi voda ne dokazujejo. Sodelujoči so bili tudi mnenja, da morajo pristojne institucije na državnem nivoju skupaj s politiko zagotoviti ustrezna finančna sredstva za realizacijo ukrepov na področju zaščite voda. Treba je ustvariti razmere, v katerih stroka ne bo izključena iz odločevalskih procesov, istočasno pa tudi zagotoviti, da bodo različni profili strokovnjakov (npr. investitorji, projektanti, nadzorniki) sprejeli odgovornost za pomanjkljivosti v projektih. Pričakuje se, da bodo okoljski projekti vodeni interdisciplinarno, v učinkovitem sodelovanju različnih strok in strokovnjakov, ki bodo v skupnem dialogu z odločevalci prišli do rešitev, ki bodo z dolgoročnega vidika najboljše z več vidikov: okoljskega, socialnega in razvojnega, pa tudi drugih.

Potreba po skrbi za vode se torej prepoznava na vseh nivojih: na državnem, regijskem, lokalnem in pri posamezniku. Od državnih organov se pričakuje skrb za vzpostavitev ustrezne zakonodaje, ki bo omogočala izboljšanje kakovostnega in obvladovanje količinskega stanja voda. Lokalna skupnost mora upoštevati uredbe o vodovarstvenih območjih in jih v svojih prostorskih načrtih ne sme obravnavati kot oviro v razvoju, ampak kot priložnost. Gospodarstvo mora poleg upoštevanja zakonodaje prepoznati primere dobrih praks, ki lahko pripomorejo k še večjemu zmanjšanju vplivov na okolje. Treba je opozarjati na odgovorno ravnanje z vodo in ne zgolj varčevanje. K odgovornemu ravnanju z vodo spada zmerna raba nevarnih snovi v gospodinjstvih, odgovorno potrošništvo (ker za produkcijo izdelkov ali pridelavo katerekoli hrane potrebujemo vodo), ustrezno ravnanje z odpadki ter premislek o vplivih na vodo praktično pri vsaki aktivnosti in odločitvi, ki jo sprejemamo v vsakodnevem življenju in v službenem okolju. Razmere v slovenskih vodah so tudi odraz družbene zavesti in našega odnosa do okolja. Prenos tovrstnih informacij do posameznikov in celotne družbe je pomembna naloga Slovenskega društva za zaščito voda.

Udeleženci so izpostavili tudi pobudo, da se na spletni strani pristojnih državnih institucij (npr. vlade ali ministrstva) po zgledu spletne strani Evropske komisije oblikuje spletni obrazec za prijavo kršitev okoljske (in druge) zakonodaje z namenom poenostavitve prijav.

Pripravila: dr. Brigita Jamnik, članica UO SDZV